

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')
ΔΕΥΤΕΡΑ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017 – ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α) Εκλεκτικοί : σελ. 77: « Οι Εκλεκτικοί ... κυβερνήσεις»
- β) Στρατιωτικός Σύνδεσμος: σελ. 86-87, 88: «Το 1909 ... μέσω της Βουλής»
και «Στις 15 Μαρτίου... επιδιώξεις του.»
- γ) Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής: σελ. 152: «Με βάση ... ανταλλαζίμων.»

ΘΕΜΑ Α2

A → 2

B → 6

Γ → 1

Δ → 5

E → 4

ΘΕΜΑ Β1

α) Σελ. 82: Στη δεκαετία του 1880 ... κάθε κοινωνικής ομάδας.»

β) Σελ. 82: «Για την επιλογή ... εξυπηρετήσεις.»

Σελ. 84 «Οι υποψήφιοι βουλευτές ... δημόσιοι υπάλληλοι»

Προαιρετικά: «... κατώτερα κοινωνικά στρώματα»

ΘΕΜΑ Β2

α) Σελ. 154: «Η ΕΑΠ διέκρινε...προλεταριάτου»

β) σελ. 154: «Εξάλλου δόθηκε προτεραιότητα ... παραμεθόριες περιοχές.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) **Ιστορικές γνώσεις:** σελ. 217 «Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα...προσωρινή διακομματική κυβέρνηση» και αξιοποίηση στοιχείων από τα κείμενα Α,Β,Γ.

Αναλυτικά:

«Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα...της Ανατολικής Ρωμυλίας.» Τα γεγονότα αυτά επιβεβαιώνονται στο κείμενο Β, όπου στο Διάγγελμα της Κυβέρνησης της Κρήτης γίνεται λόγος πως πλέον τα εμπόδια των Δυνάμεων για την ένωση αίρονται μετά τις δύο αυτές προσαρτήσεις. Επίσης, στη χειρόγραφη προκήρυξη του Βενιζέλου της 22^{ας} Σεπτεμβρίου 1908 επισημαίνεται η ανεξαρτησία της Βουλγαρίας και γίνεται κάλεσμα στον κρητικό λαό για την κήρυξη της Ένωσης. Καλεί, λοιπόν, για την επομένη συλλαλητήριο στα Χανιά.

«Η ελληνική Κυβέρνηση του Γ. Θεοτόκη...με την Ελλάδα.» Παράλληλα, την ανάγκη αυτή για τη λαϊκή κινητοποίηση καταδεικνύει και το κάλεσμα της κρητικής κυβέρνησης (κείμενο Β) να αγωνιστούν για να λύσουν τον τελευταίο δεσμό που θα οδηγήσει στην ανεξαρτησία του νησιού και την ένωση με την Ελλάδα. Επιπρόσθετα, στο Διάγγελμα συνιστάται η προσοχή στον κρητικό λαό ώστε ο ξεσηκωμός να είναι ειρηνικός, χωρίς να θιγούν τα συμφέροντα των Μουσουλμάνων Κρητών.

«Σε λαϊκή συγκέντρωση στα Χανιά...επίσημο Ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908)». Στο κείμενο Γ, που αποτελεί απόσπασμα από το Πρώτο Ενωτικό Ψήφισμα, γίνεται λόγος για την κήρυξη της Ανεξαρτησίας και την ένωση με την Ελλάδα, ώστε να αποτελέσουν ενιαίο Συνταγματικό Βασίλειο, ενώ το Ψήφισμα αποστέλλεται στις αρχές του νησιού, ώστε να εξακολουθούν να ασκούν τα καθήκοντά τους.

«Για την επίσημη έναρξη...προσωρινή διακομματική κυβέρνηση».

Προαιρετικά: «Η Ελληνική Κυβέρνηση...Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης».

β) Ιστορικές γνώσεις: σελ. 218 «Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες...απέκοψε τον ιστό της» και αξιοποίηση στοιχείων κειμένου Δ.

Αναλυτικά:

«Στο πρώτο ενωτικό Ψήφισμα των Κρητών, η Τουρκία αντέδρασε έντονα». Πράγματι, όπως παραθέτει το κείμενο Δ, οι Νεότουρκοι εθνικιστές, μετά την υποχώρησή τους στην ανεξαρτησία της Βουλγαρίας και στην προσάρτηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην Αυστρία, προσπαθούσαν να επιτύχουν μία πρώτη διπλωματική νίκη με τη ματαίωση της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Επιπλέον, η Τουρκία ζήτησε τη διασαφήνιση της στάσης των Δυνάμενων απέναντι στο ενωτικό ψήφισμα.

«Στο πρώτο ενωτικό Ψήφισμα των Κρητών οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν αντέδρασαν δυναμικά...το 1898». Σύμφωνα με επιβεβαιωτικά στοιχεία του Δ παραθέματος, η αντίδραση των δυνάμεων στο πρώτο ενωτικό ψήφισμα δεν ήταν απόλυτα αρνητική. Μετά από διαβουλεύσεις δήλωσαν πως η στάση τους θα μπορούσε να είναι θετική στο Κρητικό Ζήτημα, με μόνη εγγύηση την εξασφάλιση των Μουσουλμάνων του νησιού. Στη συνέχεια, η στάση τους ήταν επιφυλακτική, χωρίς όμως να αναστείλουν/ματαιώσουν την εκκένωση των στρατευμάτων τους από το νησί. Έτσι, στις 30 Ιουνίου 1909 αναχώρησαν και τα τελευταία αγήματά τους από το νησί, επαναλαμβάνοντας τη σταθερή τους θέση, αν παραστεί ανάγκη, να διαφυλάξουν πιστά τη νομιμότητα και τα επικυριαρχικά δικαιώματα του Σουλτάνου.

«Όταν όμως υψώθηκε...απέκοψε τον ιστό της».

ΘΕΜΑ Δ1

α) **Ιστορικές γνώσεις:** σελ. 20 «Ακολούθησαν δύσκολα χρόνια...αναδείχθηκαν νέα» και σελ. 21 «Στην ανάπτυξη...ελληνικές θάλασσες». Αξιοποίηση στοιχείων από τα κείμενα Α και Β.

Αναλυτικά:

«Ακολούθησαν δύσκολα χρόνια...ναυτικών υποθέσεων». Τα στοιχεία που εμπεριέχονται στο κείμενο Α επιβεβαιώνουν τα γεγονότα. Κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης, ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής ναυτιλίας καταστράφηκε. Τα μεγάλα κέντρα, όπως η Ύδρα και οι Σπέτσες έχασαν το 78% και 50% του εμπορικού τους στόλου αντιστοίχως. Στο τέλος της Επανάστασης, η Ύδρα διέθετε 100 πλοία χωρητικότητας 10.240 τόνων ενώ οι Σπέτσες 50 πλοία χωρητικότητας 10.324 τόνων.

«Στο ελληνικό κράτος...αναδείχθηκαν νέα». Μετά την επανάσταση και την αποκατάσταση της ειρήνης, διαμορφώθηκαν νέα ναυτιλιακά κέντρα που αντικατέστησαν τα παλαιά, όπως η Σύρος και ο Πειραιάς. Από το 1827 μέχρι το 1834 ναυπηγήθηκαν στη Σύρο πάνω από 260 πλοία.

«Στην ανάπτυξη αυτή σημαντικό ρόλο...Αίγυπτο».

«Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα...300.000 τόνους». Ένα νέο μεγάλο ναυτιλιακό κέντρο που αναδείχθηκε εκείνη την περίοδο ήταν το Γαλαξίδι. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέχονται στο κείμενο Β, το Γαλαξίδι απέκτησε μεγάλη ναυτική και οικονομική ισχύ. Μέσα σε 30 χρόνια – μεταξύ του 1840 και 1870-, πενταπλασίασε το στόλο του, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τον πίνακα. Το 1840 διαθέτει 64 ιστιοφόρα, που φτάνουν τα 319 το 1870. Απειλεί ακόμη και την πρωτοκαθεδρία της Σύρου, ενώ οι Σπέτσες, η Ύδρα και ο Πειραιάς βρίσκονται αρκετά πιο χαμηλά στην κλίμακα.

«Η ανάπτυξη αυτή δεν ήταν αυτονόητη...ελληνικές θάλασσες».

β) **Ιστορικές γνώσεις:** σελ. 20-21 «Στο ελληνικό κράτος...ναυτιλιακού κέντρου.» και αξιοποίηση στοιχείων από το κείμενο Γ και τον πίνακα του κειμένου Β.

Αναλυτικά:

«Στο ελληνικό κράτος...κυρίως από τη Χίο», γεγονός που επιβεβαιώνεται από το κείμενο Γ. Σε αυτό γίνεται αναφορά στα προσφυγικά ρεύματα που δέχθηκε η Σύρος από τη Χίο και τα Ψαρά. Οι έμπειροι ναυπηγοί τους συνέβαλαν στην ανάπτυξη και ανάδειξη του νησιού σε κύριο ναυπηγικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Η σπουδαιότητα των ναυπηγικών εργασιών στη Σύρο καταδεικνύεται από την παρουσία και δραστηριοποίηση ενός μεγάλου αριθμού εξειδικευμένων εργατών (πάνω από 1.000 άτομα), πράγμα που αποδεικνύει ότι ένα μεγάλο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της Ερμούπολης εργάζονταν στα ναυπηγεία. Στον τομέα αυτό το 1850 εργάζονταν συνολικά 7.650 άτομα.

«Η στρατηγική θέση του νησιού...ναυτιλιακού κέντρου». Η ανάπτυξη αυτή τεκμηριώνεται από το στατιστικό πίνακα στον οποίο φαίνεται η Σύρος να έχει 90 ιστιοφόρα το 1840, ενώ τριάντα χρόνια μετά έφτασε τα 700. Το διαμετακομιστικό της εμπόριο ήταν η κύρια οικονομική δραστηριότητα, ενώ οι εισαγωγές υπερτερούσαν των εξαγωγών. Η Σύρος ήταν στο κέντρο διοχέτευσης προϊόντων από τη Δύση και την Ανατολή αντιστοίχως, ενώ προμήθευε την ελληνική ενδοχώρα με εξωτερικά αγαθά.

Ο σχολιασμός των πηγών είναι ενδεικτικός και εναπόκειται στην κρίση του μαθητή.

Επιμέλεια: Σκάνια Αθηνά

Τσιαντόπουλος Άρης